

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09.2018, sp. zn. 30 Cdo 3784/2016, ECLI:CZ:NS:2018:30.CDO.3784.2016.1

Číslo: 98/2019

Právní věta: 1) K porušení zákazu nelidského a ponižujícího zacházení, zakotveného v čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podmínkami ve věznici při výkonu trestu odnětí svobody, které je třeba zkoumat v jejich souhrnu, dochází jen tehdy, jestliže utrpení nebo ponížení poškozeného přesáhne nezbytnou míru utrpení a ponížení spojenou s legitimním výkonem trestu. 2) Nemožnost vězně osprchovat se teplou vodou před soudním jednáním, ke kterému se má dostavit, uvedené intenzity nedosahuje v situaci, kdy měl vězeň přístup k tekoucí studené vodě ve své cele a jiné okolnosti, jež by nasvědčovaly porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, nebyly shledány.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.09.2018

Spisová značka: 30 Cdo 3784/2016

Číslo rozhodnutí: 98

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: § 13 předpisu č. 209/1992Sb.

§ 13 předpisu č. 82/1998Sb.

§ 3 předpisu č. 209/1992Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se po žalované domáhal zaplacení částky ve výši 200 000 Kč s tím, že v částce 100 000 Kč měla plnit žalovaná jednatelkou Ministerstvem spravedlnosti a v částce 100 000 Kč měla plnit žalovaná jednatelkou Ministerstvem zdravotnictví, a to jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu žalované 1), spočívajícího v porušení zákazu ponižujícího zacházení zaručeného žalobci čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“), a současně v porušení zákonné povinnosti nepřipustit vznik bezdůvodné újmy podle § 6 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, když žalobci nebylo ve výkonu trestu umožněno dodržet základní hygienické zásady omezením možnosti osprchovat se v teplé vodě před tím, než byl předveden před soud k ústním jednáním v období od srpna do prosince 2010; a rovněž v důsledku nesprávného úředního postupu žalované 2) spočívajícího v porušení čl. 13 Úmluvy, jež garantuje

právo na účinné opravné prostředky, kdy k porušení tohoto článku došlo neschopností Hygienické stanice hlavního města P. účinně vyšetřit výše zmíněné akty porušování čl. 3 Úmluvy ve Vazební věznici P.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 10. 12. 2013, č. j. 17 C 43/2011-121, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal po žalované 1) zaplacení částky 100 000 Kč (výrok I) a po žalované 2) zaplacení částky 100 000 Kč (výrok II), a dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III).

3. Soud prvního stupně dospěl k následujícím skutkovým zjištěním. Na oddělení ve Vazební věznici P., kde se žalobce příležitostně zdržuje a kde se zdržoval před eskortou k předmětným ústním jednáním, bylo v rozhodném období (od srpna do prosince roku 2010) realizováno koupání odsouzených jednou týdně, od března 2012 je koupání odsouzených realizováno dvakrát týdně (konkrétně u žalobce ve středu a v neděli). Hygienická stanice hlavního města P. dne 22. 11. 2010 provedla na základě žalobcova podnětu ve Vazební věznici P. hygienickou kontrolu, jejímž účelem byl státní dozor podle § 84 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, zaměřený na dodržování hygienických podmínek ve Vazební věznici P. Podnět k provedení této kontroly byl shledán nedůvodným, stejně tak byla ředitelem věznice shledána jako nedůvodná stížnost žalobce na nevyhovující hygienický stav. Soud neměl rovněž za prokázané, že by byl žalobce při eskortě k soudním jednáním nadměrně špinavý, zapáchal nebo byl v nadměrně nevyhovujícím hygienickém stavu.

4. Zjištěný skutkový stav soud prvního stupně posoudil podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, a uzavřel, že nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu, když výkonem pravomocí státních orgánů nedošlo k porušení pravidel předepsaných právními normami, a nedošlo ani k porušení čl. 3 a 13 Úmluvy. Žalobce neprokázal, že by byla porušována jeho práva na poskytnutí dostatečného hygienického standardu ve Vazební věznici P. Naopak bylo prokázáno, že žalobci byl umožněn dostatečný hygienický standard v souladu s právními předpisy České republiky. Soud navíc podotkl, že se žalobce k jednání u Obvodního soudu pro Prahu 2 dne 10. 12. 2013 dostavil ve vyhovujícím hygienickém stavu, byl čistý a nikterak nezapáchal. Žalobce neunesl své břemeno tvrzení ani důkazní, když neprokázal, že by došlo ke vzniku žalobou tvrzené nemajetkové újmy, k nesprávnému jednání na straně žalovaných a ke vzniku příčinné souvislosti mezi nemajetkovou újmu a právním jednáním žalovaných.

5. Městský soud v Praze jako soud odvolací v napadeném rozsudku ze dne 19. 11. 2015, č. j. 29 Co 115/2014-171, výrokem I zamítl návrh žalobce na přerušování řízení. Výrokem II rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Výrokem III rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

6. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a souhlasil s jeho konečným závěrem, že žalobci požadované finanční odškodnění nepřísluší. Konstatoval, že je v daném případě podstatné, zda skutečnost, že žalobci nebylo v rozhodném období umožněno při pobytu ve Vazební věznici P. sprchování či koupání v teplé vodě jindy než jedenkrát týdně (vždy v pátek) a že žalobci nebylo umožněno vykoupat se den před jednáními u soudu (ve dnech v žalobě uvedených), lze posoudit jako porušení čl. 3 Úmluvy. Odvolací soud neměl pochyb o tom, že pravidla obsažená v Úmluvě jsou přímo použitelná, mají přednost před zákonem a musí být respektována. Soudce může podle čl. 95 Ústavy České republiky, při rozhodování posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo mezinárodní smlouvou, může tedy v konkrétním případě odmítnout aplikaci § 21 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „vyhláška č. 345/1999 Sb.“). K tomuto kroku však v daném případě není důvod. Odvolací soud respektuje výklad

čl. 3 Úmluvy provedený judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), tedy zejména to, že špatné zacházení musí dosahovat určitého minimálního stupně závažnosti, aby se na ně zmíněný článek vztahoval. Posouzení minimální závažnosti je z povahy věci relativní, závisí na všech okolnostech případu, jako je délka trvání tohoto zacházení, jeho fyzické či psychické následky a v některých případech i pohlaví, věk a zdravotní stav oběti (viz rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 21. 1. 2011, ve věci M. S. S. proti Belgii a Řecku, stížnost č. 30696/09). Posuzované zacházení, byť žalobci přinášelo pocit diskomfortu, zmíněného minimálního stupně závažnosti nedosáhlo. Není možné přehlédnout, že žalobce nebyl při pravidelné hygieně odkázán jen na sprchování jedenkrát týdně, ale že měl, jak sám v rámci skutkových tvrzení uvedl, neomezený přístup k tekoucí studené vodě v umyvadle ve své cele. Nelze tak říct, že by byl nucen snášet svůj nevyhovující hygienický stav při účasti na soudních jednáních. Odvolací soud dodal, že ESLP obdobným způsobem posoudil omezení možnosti vězně, který byl ve výkonu trestu ve Věznici V., sprchovat se teplou vodou (rozsudek ESLP ze dne 5. 4. 2012, ve věci J. proti České republice, stížnost č. 8968/08, § 72). Nepředstavuje-li posuzované zacházení porušení čl. 3 Úmluvy, není tu ani porušení práva na účinný prostředek nápravy podle čl. 13 Úmluvy, jenž měl spočívat v neschopnosti účinně vyšetřit předmětné zacházení jako porušení čl. 3 Úmluvy. V daném případě je tedy zřejmé, že vzhledem k neexistenci protiprávního postupu odpovědnost státu, ať založená zákonem č. 82/1998 Sb. nebo komunitárním právem, dána není.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnil následující dovolací důvody.

8. Žalobce uvádí, že mu v rozhodném období nebylo umožněno při pobytu ve Vázební věznici P. sprchování nebo koupání v teplé vody jindy než jednou týdně, a to vždy v pátek, což vedlo k tomu, že se nemohl osprchovat před jednáními konanými před soudem. Popsané zacházení má o to větší dopad, když odsouzený žalobce osobně reprezentoval své zájmy v jednáních před soudy. Při pocitu nedostatečné tělesné čistoty nemůže dotýčný zastupovat své zájmy s dostatečnou sebejistotou, není tak v rovném postavení a nedostatek hygieny může mít vliv na výsledek jeho sporu. Žalobce je přesvědčen, že s ohledem na závěry ESLP (viz např. rozsudek ze dne 10. 1. 2012, ve věci A. a další proti Rusku, stížnost č. 42525/07 a 60800/08) a na to, že nedostatečnou hygienou bylo citelně zasaženo do jeho důstojnosti, došlo k porušení čl. 3, 6 a 13 Úmluvy a čl. 36 a 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, přičemž porušení daných článků nemůže vyvrátit ani skutečnost, že žalobce měl neomezený přístup k tekoucí studené vodě v umyvadle ve své cele.

9. Žalobce rovněž namítá, že mezi právními předpisy České republiky relevantními v tomto sporu a Úmluvou (především jejím čl. 3) není dán soulad. K tomu žalobce uvádí, že čl. 3 Úmluvy zakazuje ponižující zacházení ve smyslu judikatury ESLP, která za ponižující zacházení mimo jiné považuje možnost sprchovat se pouze jednou týdně. Vyhláška č. 345/1999 Sb. koupání odsouzených upravuje (na základě § 81 zákona č. 169/1999 Sb.) v § 21 této vyhlášky, kde je uvedeno, že koupání se umožňuje „nejméně jednou týdně“. Pokyn vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu Vázební věznice P. VS 21/25/2010-02/Všeob/300 (dále jen „pokyn“), jehož úkolem je režim přesně upravit, stanoví, že koupání bude realizováno „1krát týdně“. Pokyn tak není v rozporu s uvedenou vyhláškou, ale v tomto znění je v rozporu se zněním čl. 3 Úmluvy (vyhláška je pak v rozporu s Úmluvou, když svou nepřesnou formulací umožňuje vydat pokyn takového znění). Pokyn je v nesouladu s danou vyhláškou i Úmluvou, když upravuje, že ve „zvláště odůvodněných případech“ lze „po souhlasu vychovatele či jiného odborného zaměstnance“ umožnit koupání odsouzených mimo rozpis, kdežto uvedená vyhláška formuluje jako podmínku pro koupání mimo rozpis „pracovní zařazení odsouzených“ nebo „jiné okolnosti“. Soudy se však s uvedeným rozporem mezi postupem státu a Úmluvou nevypořádaly. Žalobce dále dodává, že skutečnost, že se má žalobce zúčastnit soudního jednání, nebyla považována

za jinou okolnost podle § 21 odst. 2 této vyhlášky či „zvlášť odůvodněný případ“ podle pokynu; popsané zacházení je tak v rozporu i s vnitrostátními předpisy České republiky (především s § 21 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb.).

10. Soudy nižších stupňů se podle názoru žalobce dostatečně nevypořádaly s tvrzením, že došlo k porušení jeho práva na účinnou nápravu stanovenou v čl. 13 Úmluvy. Žalobce inicioval místní šetření ve Vazební věznici P., které provedla Hygienická stanice hlavního města P. dne 5. 10. 2010, a to za účelem prokázání porušení žalobcových práv chráněných čl. 3 a 6 Úmluvy. Závěr tohoto šetření je uveden v přípise ze dne 8. 10. 2010, avšak toto zjištění je v přímém rozporu se zjištěním skutkového stavu, jak jej provedly soudy nižších stupňů. Lze uzavřít, že závěry místního šetření jsou chybné, šetření nebylo provedeno správně, nebyl zjištěn stav věci, a žalobci tudíž nebylo poskytnuto právo zaručené mu čl. 13 Úmluvy. Žalobce dále uvedl, že soud prvního stupně zamítl jeho návrh na provedení důkazu - ohledání na místě a odvolací soud danou kontrolu neřešil vůbec. S ohledem na rozpory mezi prokázanou realitou a výsledkem kontroly a na to, že žalobci nebylo umožněno účastnit se prováděné kontroly, je možné učinit závěr, že kontrolní pracovníci Hygienické stanice hlavního města P. porušili § 12 odst. 1 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, a odepřeli žalobci právo zaručené mu čl. 16 Úmluvy.

11. Přípustnost dovolání pro dané otázky (námitky) žalobce spatřuje v tom, že v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a že vyřešená právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak.

12. Žalované se k dovolání nevyjádřily.

13. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

14. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

15. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. musí být v dovolání vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

16. K dovolání podanému a podepsanému pouze žalobcem ze dne 28. 12. 2015 (č. l. 174) Nejvyšší soud nepřihlížel, neboť při jeho podání nebyla splněna podmínka povinného zastoupení stanovená v § 241 odst. 1 o. s. ř. (k tomu srov. § 241a odst. 5 o. s. ř.).

17. Jelikož žalobce podal dovolání proti všem výrokům odvolacího soudu, dovolací soud konstatuje, že dovolání napadající rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, v němž byl zamítnut návrh žalobce na přerušování řízení, a bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, neobsahuje zákonné náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.) a v dovolacím řízení proto nelze pro vady dovolání v uvedeném rozsahu pokračovat. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému dovolání v rozsahu rozhodnutí o zamítnutí návrhu na přerušování řízení a o nákladech řízení podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

18. Dovolání napadající rozsudek odvolacího soudu v rozsahu rozhodnutí ve věci samé obsahuje všechny náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

19. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

20. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

21. Námitka žalobce, že se soudy nevypořádaly s tím, že mezi právními předpisy České republiky relevantními v tomto sporu a Úmluvou není soulad (srov. odst. 9 tohoto rozsudku), přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. nezakládá, neboť odvolací soud postavil svůj závěr o zamítnutí žaloby na tom, že k porušení žalobcových práv garantovaných Úmluvou nedošlo. Uvedená námitka žalobce se tedy míjí s právním posouzením věci odvolacím soudem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 808/97](#), uveřejněné pod číslem 27/2001 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. [30 Cdo 3769/2015](#), proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. [III. ÚS 1060/16](#)).

22. Skutečnosti tvrzené žalobcem, a to že závěry vyplývající z místního šetření Hygienické stanice hlavního města P. jsou v přímém rozporu se zjištěným skutkovým stavem, že závěry místního šetření jsou chybné, že nebyl zjištěn skutečný stav věci, že je zde rozpor mezi prokázanou realitou a výsledkem kontroly, že žalobci nebylo umožněno účastnit se kontroly, čímž došlo k porušení čl. 13 a 16 Úmluvy (srov. odst. 10 tohoto rozsudku), ze skutkových zjištění soudů neplynou. Žalobce jimi ve skutečnosti uplatňuje námitku proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu, která je nezpůsobilým dovolacím důvodem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

23. Námitky žalobce týkající se porušení práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 6 Úmluvy a čl. 36 a 37 odst. 3 Listiny rovněž přípustnost dovolání ve smyslu čl. 237 o. s. ř. nezakládají, neboť porušení daných práv odvozuje žalobce od kladného závěru stran toho, že vůči němu byl porušen čl. 3 Úmluvy. K tomuto porušení, jak je dále uvedeno, však nedošlo, a proto nelze uzavřít, že by na zodpovězení uvedených otázek rozhodnutí odvolacího soudu spočívalo.

24. Dovolání je přípustné pro posouzení otázky, zda došlo k porušení práva žalobce zaručeného mu čl. 3 Úmluvy tím, že se žalobce v rozhodné době nemohl vykoupat či vysprchovat teplou vodou před soudními jednáními, neboť při jeho pobytu ve věznicí bylo umožněno koupání v teplé vodě jednou týdně, avšak to vše za současného a neomezeného přístupu k tekoucí studené vodě v umyvadle v cele žalobce (srov. odst. 8 tohoto rozsudku). Daná otázka nebyla v rozhodování Nejvyššího soudu dosud vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Dovolání není důvodné.

26. Podle čl. 3 Úmluvy nesmí být nikdo mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

27. Úvodem je třeba předeslat, že při výkladu pojmů zakotvených v čl. 3 Úmluvy je nutné vyjít z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Z ní plyne, že zacházení, které působí buď „přímo ublížení na zdraví“, nebo „intenzivní fyzické a psychické utrpení“, je nelidským zacházením.

Zacházení, které vyvolává u oběti pocity strachu, úzkosti a méněcennosti, které jsou schopny ji ponížít a pokořit a případně překonat její fyzický nebo duševní odpor, je ponížujícím zacházením. Takovým je také zacházení, pokud přimělo oběť chovat se proti své vůli nebo svědomí. Rovněž postačuje, aby oběť byla ponížena ve svých očích, i když ostatní to tak nevnímají, rovněž nevadí, že k ponížení nedošlo na veřejnosti. Nicméně veřejnost zacházení je faktorem, který zvyšuje jeho závažnost, a je tedy brán v potaz při hodnocení, zda překročilo minimální práh závažnosti pro aplikaci čl. 3 Úmluvy. Na rozdíl od mučení, nelidské ani ponižující zacházení nemusí být úmyslné, lze je tedy spáchat i z nedbalosti, a nevyžaduje se sledování nějakého účelu. Není tedy ani třeba, aby pachatelé měli výše uvedené úmysly, tedy způsobit bolest či oběť ponížít. Aby se jednalo o nelidské či ponižující zacházení, tak „utrpení nebo ponížení musí v každém případě překročit nezbytnou míru utrpení a ponížení spojenou s danou formou legitimního zacházení nebo trestu“ - k tomu srov. KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (online). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 401-450.

28. Z judikatury ESLP, na kterou je dále odkazováno, vyplývá, že ESLP ve vztahu k nelidskému a ponižujícímu zacházení nikdy nezkoumá jen jednu okolnost, ale zvažuje všechny okolnosti případu v jejich souhrnu. To se týká i porušení zákazu ponižujícího zacházení podle čl. 3 Úmluvy v rámci omezení osobní svobody.

29. Při posuzování porušení čl. 3 Úmluvy z důvodu špatných podmínek detence se aplikují stejné principy jako obecně u čl. 3 Úmluvy [srov. KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (online). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 401-450]. ESLP již mnohokrát uvedl, že špatné zacházení musí dosahovat určitého minimálního stupně závažnosti, aby se na ně vztahoval čl. 3 Úmluvy. Posouzení této minimální závažnosti je z povahy věci relativní; závisí na všech okolnostech případu, jako je délka trvání tohoto zacházení, jeho fyzické nebo psychické následky a v některých případech i pohlaví, věk a zdravotní stav oběti (srov. např. rozsudky ESLP ze dne 5. 4. 2012, ve věci J. proti České republice, stížnost č. 8968/08, § 61, ze dne 15. 12. 2015, ve věci S. proti Polsku, stížnost č. 17249/12, § 20, nebo ze dne 21. 1. 2011, ve věci M. S. S. proti Belgii a Řecku, stížnost č. 30696/09, § 219).

30. Při posuzování, zda konkrétní forma zacházení je „ponížující“ ve smyslu čl. 3 Úmluvy, ESLP přihlíží k tomu, zda jeho účelem je pokořit a ponížít dotčenou osobu a zda, co se týče jeho důsledků, negativně ovlivnilo jeho nebo její osobnost způsobem neslučitelným s čl. 3 Úmluvy. Nicméně, absence takového účelu nemůže jednoznačně vyloučit konstatování porušení tohoto článku (viz např. rozsudek ESLP ze dne 19. 4. 2001, ve věci P. proti Řecku, stížnost č. 28524/95). Vyvolané utrpení a ponížení musí v každém případě překročit nevyhnutelný prvek utrpení nebo ponížení spojený s danou formou legitimního zacházení nebo trestu.

31. Osoba ve výkonu trestu pouhým svým uvězněním neztrácí ochranu svých práv garantovaných Úmluvou. Naopak, osoby zbavené svobody jsou ve zranitelném postavení a úřady mají povinnost je chránit (srov. výše uvedený rozsudek ESLP, ve věci S. proti Polsku, stížnost č. 17249/12, § 22). Stát tak musí zajistit, aby osoby byly zbaveny svobody v podmínkách, které jsou slučitelné s jejich lidskou důstojností, způsob výkonu tohoto opatření je nevystavoval útrapám nebo tísní takové intenzity, která by překračovala nevyhnutelnou míru utrpení zákonitě spjatou se zbavením svobody, a rovněž aby, vzhledem k praktickým požadavkům odnětí svobody, bylo dostatečně zabezpečeno jejich fyzické a duševní zdraví, mimo jiné prostřednictvím poskytování lékařské péče (srov. výše uvedený rozsudek ESLP ve věci J. proti České republice, stížnost č. 8968/08, § 62, a rozsudek ESLP ze dne 15. 7. 2002, ve věci K. proti Rusku, stížnost č. 47095/99, § 95).

32. Při posuzování podmínek věznění musí být zohledněny souhrnné účinky těchto podmínek, jakož i konkrétní tvrzení učiněná stěžovatelem (viz rozsudek ESLP ze dne 6. 3. 2001, ve věci D. proti Řecku, stížnost č. 40907/98, § 46). Délka období, po něž je osoba držena za zvláštních podmínek, musí být

také zohledněna (viz rozsudek ESLP ze dne 8. 11. 2005, ve věci A. proti Estonsku, stížnost č. 64812/01).

33. V souvislosti s podmínkami ve věznicích ESLP často shledal porušení čl. 3 Úmluvy v případech, jež se týkaly přelidnění vězeňských cel (viz např. rozsudky ESLP ze dne 6. 12. 2007, ve věci L. proti Rusku, stížnost č. 25664/05, § 59, a ze dne 22. 10. 2009, ve věci O. proti Polsku, stížnost č. 17885/04, § 135). Ovšem v jiných případech, kde nebylo přelidnění tak vážné, aby samo o sobě představovalo porušení čl. 3 Úmluvy, ESLP pro své posouzení souladu s tímto ustanovením zohlednil coby relevantní další aspekty fyzických podmínek věznění. Tyto faktory zahrnovaly především dostupnost větrání, přístup k přirozenému světlu nebo vzduchu, dostatečnost topných zařízení, dodržení základních hygienických požadavků a možnost používat toaletu v soukromí. I v případech, které se týkaly větší vězeňské cely – měřící mezi 3 a 4 m² na vězně – soud dospěl k závěru o porušení čl. 3 Úmluvy, neboť faktor prostoru byl spojen s prokázaným nedostatkem větrání a osvětlení (viz např. rozsudky ESLP ze dne 18. 10. 2007, ve věci B. proti Rusku, stížnost č. 67253/01, § 44, ze dne 13. 9. 2005, ve věci O. proti Moldavsku, stížnost č. 35207/03, § 89, a ze dne 19. 4. 2001, ve věci P. proti Řecku, stížnost č. 28524/95, § 70–72), nebo s nedostatkem základního soukromí v každodenním životě vězně (viz rozsudky ESLP ze dne 1. 3. 2007, ve věci B. proti Rusku, stížnost č. 72967/01, § 73–79, ze dne 24. 7. 2001, ve věci V. proti Litvě, stížnost č. 44558/98, § 104, ze dne 8. 11. 2005, ve věci K. proti Rusku, stížnost č. 6847/02, § 106–107, ze dne 2. 6. 2005, ve věci N. proti Rusku, stížnost č. 66460/01, § 32 a 40–43) – k tomu srov. výše uvedený rozsudek ESLP, ve věci S. proti Polsku, stížnost č. 17249/12, § 23–24, a obdobně i rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 2014, ve věci V. proti Belgii, stížnost č. 64682/12, § 69).

34. Z výše uvedeného je zřejmé, že při posuzování porušení zákazu nelidského a ponižujícího zacházení zakotveného v čl. 3 Úmluvy nelze vyjít z jediné skutečnosti (například žalobcem namítané nemožnosti se vykoupat či osprchovat v teplé vodě častěji než jednou týdně), ale je vždy třeba zkoumat všechny okolnosti případu, které mohou být z hlediska úvahy o porušení daného zákazu přitěžující nebo polehčující.

35. Pokud se týká námítky žalobce, že se nemohl vykoupat či osprchovat před soudními jednáními, neboť pravidla nastavená v rozhodné době umožňovala žalobci sprchování v teplé vodě pouze jednou týdně a z toho žalobcem dovozované porušení zákazu ponižujícího či nelidského zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy, je třeba odkázat opět na judikaturu ESLP, který již ve svém rozsudku ze dne 5. 4. 2012, ve věci J. proti České republice, stížnost č. 8968/08, § 64, 72 a 73, uvedl: „Cela byla také po celou dobu vybavena umyvadlem s tekoucí studenou vodou. Je pravda, že stěžovatel neměl možnost kdykoli se osprchovat teplou vodou, avšak nezdá se, že by mu to bránilo provádět hygienu do takové míry, která by byla neslučitelná s čl. 3 Úmluvy, neboť se mohl umýt každý den po práci (viz výše uvedený rozsudek ESLP, ve věci V. proti Litvě, stížnost č. 44558/98, § 108).“ ESLP tak po celkovém zhodnocení dospěl k závěru, že „podmínky stěžovatelova zbavení svobody nedosáhly minimálního stupně závažnosti, při němž by se rovnaly ponižujícímu nebo nelidskému zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.“

36. Je nutné podotknout, že ESLP ve své judikatuře sice dospěl k závěru, že s ohledem na nedostatečné hygienické podmínky ve věznicích, kdy bylo vězňům umožněno se osprchovat teplou vodou jedenkrát týdně, došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, avšak podmínky v místě zbavení svobody posuzoval v jejich souhrnu, tedy k závěru o porušení čl. 3 Úmluvy vedly i jiné aspekty (k tomu srov. např. rozsudky ESLP ze dne 1. 4. 2014, ve věci E. proti Rumunsku, stížnost č. 10662/06, ze dne 17. 12. 2009, ve věci S. proti Rusku, stížnost č. 20075/03, ze dne 19. 2. 2013, ve věci Z. proti Rusku, stížnost č. 16262/05, a ze dne 10. 3. 2015, ve věci V. a další proti Maďarsku, stížnost č. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 a 64586/13).

37. Konkrétně v rozsudku ESLP ze dne 10. 1. 2012, ve věci A. a další proti Rusku, stížnost č.

42525/07 a 60800/08, kterého se žalobce dovolává, shledal ESLP porušení čl. 3 Úmluvy nikoli jen proto, že vězňům bylo umožněno sprchování jen jednou týdně po dobu cca 15 až 20 minut, jak se snaží dané rozhodnutí prezentovat žalobce, ale rovněž proto, že vězni byli přivedeni do sprch jako skupina, bez možnosti jakéhokoli soukromí a že počet fungujících sprchových hlavice byl příliš malý na to, aby se mohli osprchovat všichni. Nadto (a zejména proto, že) cela byla přeplněná do té míry, že v ní bylo více vězňů než míst na spaní, jídelní stůl se nacházel asi půl metru od záchodové mísy, přičemž prostor kolem ní navíc nebylo možno nijak zakrýt za účelem zajištění soukromí. Žádná z daných okolností se v případě žalobce nevyskytuje.

38. Uvedené lze shrnout tak, že má-li špatné zacházení spadat pod čl. 3 Úmluvy, musí dosáhnout minimální úrovně závažnosti a malé nebo nepodstatné odchylení nebude směřovat k porušení tohoto práva. Při posuzování podmínek detence je třeba vzít v úvahu jejich kumulativní účinek stejně jako konkrétní tvrzení poškozeného. Z judikatury ESLP nelze dovodit, že by k porušení čl. 3 Úmluvy došlo jen pro omezení sprchování či koupání v teplé vodě na jednou týdně, jak uvádí žalobce, když navíc z rozsudku ve věci J. proti České republice, stížnost č. 8968/08, je zřejmé, že uvedená okolnost sama o sobě k porušení čl. 3 Úmluvy nepostačuje, zejména má-li vězeň neomezený přístup k umyvadlu se studenou vodou. S ohledem na výše uvedené je tak možné dospět k závěru, že posuzované zacházení s žalobcem zmíněného minimálního stupně závažnosti nemohlo dosáhnout, když žalobce se mohl vysprchovat jednou týdně v teplé vodě za současného neomezeného přístupu k tekoucí studené vodě v umyvadle ve své cele (kde před soudním jednáním mohl provést osobní hygienu), a to navíc za situace, kdy ve věznici (cele) nebyly prokázány žádné hygienické nedostatky.

39. Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř. dále přezkoumal, zda nebylo řízení postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., respektive i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a existenci takových vad neshledal.

40. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedeným důvodům dovolání žalobce směřující proti rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl; ve zbylém rozsahu dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.